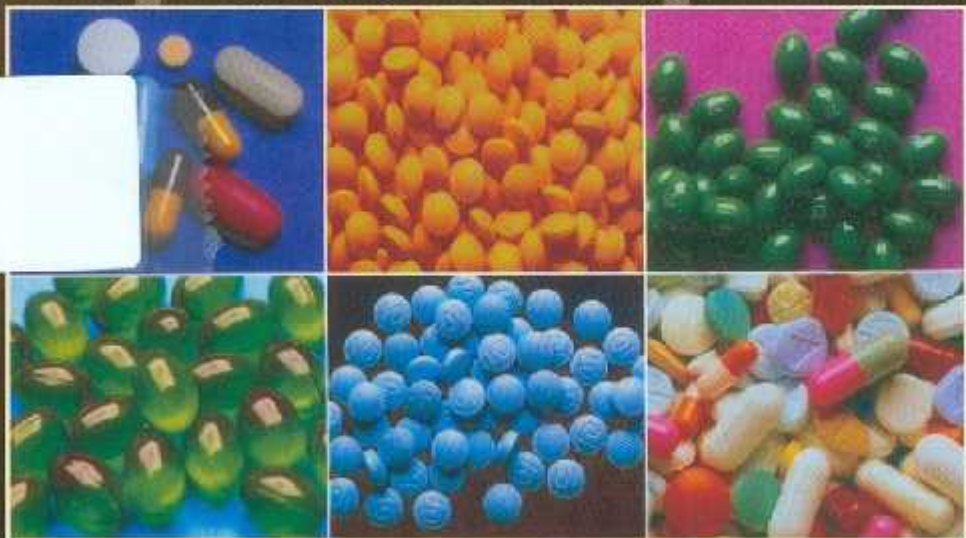

NURSING

คู่มือยา

HANDBOOK OF DRUGS

ปราณี ฐิติไพเราะ

ฉบับครั้งที่ 14
ปรับปรุงครั้งที่ 9

ดิสคยา บ

HANDBOOK OF DRUGS

เลขทะเบียน **M** 0106494
 วันลงทะเบียน **17** สก. 2580
 เลขเรียกหนังสือ 115.1
 11215ค
 1854

ปราณี ฑูไวยารา:

คู่มือยา

พิมพ์ครั้งที่ 1 มกราคม 2548

พิมพ์ครั้งที่ 14 พฤษภาคม 2559 (ปรับปรุงครั้งที่ 9)

ราคา 350.- บาท

สงวนลิขสิทธิ์

ISBN 974-92613-5-6

สั่งซื้อได้ที่ : รศ.ปราณี ฑูไพบุระ โทร. 08-6903-0391

Line ID : pranee.thu

พิมพ์ที่ N.P. Press Limited Partnership

828/288 ซอยวิมลคลองบางกอกน้อย ต. บรมราชชนนี แขวงอรุณอมรินทร์ บางกอกน้อย
กรุงเทพฯ 10700 E-mail : np_boonchong@hotmail.com,

นายบุญทรง โปศาลสุกิจ ผู้พิมพ์/โฆษณา 2559 Tel: 08-1813-3315, 0-2854-9993 Fax: 0-2884-9993

คำนำ

การจัดทำคู่มือยา ครั้งที่ 14 (ปรับปรุงครั้งที่ 9) นี้
ผู้จัดทำได้เพิ่มชื่อการค้า ซึ่งเป็นยาที่ผลิตขึ้นใหม่ รวมทั้งเพิ่ม
เติมรายละเอียดของยาในบทต่างๆ เป็นบางเรื่อง

ผู้จัดทำหวังว่าข้อมูลและความรู้จากคู่มือยาเล่มนี้
จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ
เรื่องยา หากมีเนื้อหาส่วนใดยังไม่ชัดเจน ไม่ถูกต้อง ผู้จัดทำ
ยินดีรับคำแนะนำและข้อเสนอแนะ เพื่อนำมาปรับปรุง
แก้ไข ส่วนการเพิ่มเติมรายละเอียดของยาในเรื่องอื่นๆ
ผู้จัดทำจะพึงตั้งใจในการปรับปรุงครั้งต่อไป

บำรุง ภูไพบรณะ

(รองศาสตราจารย์ปรานี ภูไพบรณะ)

พฤษภาคม 2559

สารบัญ

บทนำ	1
มาตราซึ่ง ดวง วัด	2
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการใช้ยาสำหรับพยาบาล	3
บทที่ 1 ยาที่ใช้ในระบบหัวใจและหลอดเลือด (Cardiovascular drugs) -	15
เรื่องที่ 1. ยากลุ่มยับยั้งการทำงานของเอนไซม์ที่ทำให้สายแองจีโอเทนซิน (Angiotensin-converting enzyme inhibitors)	16
2. ยากลุ่มปิดกั้นเบต้า อะดรีเนอร์จิก รีเซพเตอร์ (Beta-adrenergic receptor blocking agents)	29
3. ยากลุ่มขัดขวางการเคลื่อนที่ของแคลเซียมไอออน (Calcium antagonists or Calcium channel blockers)	37
4. ยาต้านภาวะหัวใจเต้นผิดปกติ (Antiarrhythmic drugs)	46
5. ยาลดความดันโลหิตสูง (Antihypertensive drugs)	55
6. ยาลดไขมันในเลือด (Lipid lowering drugs)	57
7. ยาหัวใจกลุ่มไกลโคไซด์และยากระตุ้นหัวใจสำหรับภาวะหัวใจวายเลือดคั่ง (Cardiac glycoside and inotropic agents used for congestive heart failure) และ ยากระตุ้นหัวใจ ไม่รวมยากลุ่มไกลโคไซด์ (Cardiac stimulants excluding cardiac glycosides)	76
8. ยาขยายหลอดเลือด (Vasodilators)	83
บทที่ 2 เลือดและสารสร้างเลือด (Blood and blood forming agents)	93
เรื่องที่ 9. สารต้านการแข็งตัวของเลือดหรือละลายลิ่มเลือดและไฟบริโนเจน (Anticoagulants, thrombolytic and fibrinolytic agents)	94
10. ยาห้ามเลือดและทำให้เลือดแข็งตัว (Hemostatics and blood coagulants)	105
11. ยารักษาภาวะโลหิตจาง (Antianemic preparations)	107
12. เลือดและสารนี้ทดแทนพลาสมา (Whole blood and plasma substitutes)	108
บทที่ 3 ยาขับปัสสาวะและสารน้ำที่ให้ทางหลอดเลือดดำ (Diuretic drugs and intravenous fluids and solution)	113
เรื่องที่ 13. ยาขับปัสสาวะ (Diuretic drugs)	114
14. สารน้ำที่ให้ทางหลอดเลือดดำ (Intravenous fluids and solutions)	126

บทที่ 4	ยาที่ใช้ในระบบหายใจ (Drugs acting on respiratory system)	129
เรื่องที่	15. ยาแก้แพ้และยาด้านฮิสตามีน (Anti-allergic drugs and antihistamines)	130
	16. ยาขับเสมหะ และ ยาระงับอาการไอ (Expectorants and antitussive drugs)	141
	17. ยารักษาหอบหืด (Antiasthmatic drugs)	147
	18. ยาละลายการคัดจมูก (Nasal decongestants)	157
บทที่ 5	ยาที่มีผลต่อระบบประสาทส่วนกลาง (Drugs acting on central nervous system)	159
เรื่องที่	19. ยานกัปวด / ลดไข้ (Analgesic / Antipyretic drugs)	160
	20. ยาแก้ปวดชนิดเสพติด หรือยาระงับปวดกลุ่มโอปิออยด์ (Narcotic analgesic drugs or opioid analgesics and antagonists)	163
	21. ยารักษาโรคไมเกรน (Antimigraine drugs)	171
	22. ยาด้านการชัก (Antiepileptic drugs and anticonvulsants)	178
	23. ยารักษาโรคพาร์กินสัน (Antiparkinsonian drugs)	185
	24. ยาที่ใช้รักษาเลือดออกในสมอง (Drugs used in subarachnoid hemorrhage)	189
	25. ยาที่ใช้รักษาโรคอัลไซเมอร์ (Drugs used in Alzheimer)	188
บทที่ 6	ยาที่ใช้ในระบบทางเดินอาหาร (Gastrointestinal drugs)	191
เรื่องที่	26. ยารักษาแผลในทางเดินอาหาร (Gastrointestinal ulcer drugs)	192
	27. ยาขับลม (Antiflatulents and carminatives)	208
	28. ยาช่วยย่อย (Digestive enzymes)	210
	29. ยาคลายการเกร็งของกล้ามเนื้อเรียบและยาด้านโคลิเนอร์จิก (Antispasmodics and anticholinergics)	211
	30. ยารักษาโรคเมารถ เมาเรือ หรือโรคที่เกิดจากความไม่เคยชินต่อการเคลื่อนไหว (Prokinetic drugs and antimotion sickness drugs)	218
	31. ยานกัอาเจียน (Antiemetic drugs)	216
	32. ยาขับน้ำดี ยาป้องกันโรคตับและน้ำดี (Cholegogues, hepatic protectives and other hepatobiliary agents)	222
	33. ยาระบาย และยาลวน (Laxatives and enemas)	223
	34. ยาแก้ท้องเสีย และสารน้ำอิเล็กโทรไลต์ทดแทน (Antidiarrheals and oral electrolyte replacers)	228
	35. ยารักษาการตกเลือดทางเดินอาหาร (Drugs used in gastrointestinal bleeding)	225
	36. ยารักษาลำไส้อักเสบ (Intestinal anti-inflammatory drugs)	228
	37. ยารักษาโรคริดสีดวงทวาร (Antihemorrhoidal preparations)	228

ผู้เขียน	สารบัญ	บรรณ igitur ก
บทที่ 7	ยาด้านการติดเชื้อ (Antiinfective drugs).....	237
เรื่องที่	38. ยากลุ่มเพนิซิลลิน (Penicillins).....	238
	39. ยากลุ่มเซฟาโลสปอริน (Cephalosporins).....	248
	40. ยากลุ่มอะมิโนไกลโคไซด์ (Aminoglycosides).....	260
	41. ยากลุ่มควิโนโลน (Quinolones).....	266
	42. ยากลุ่มเตตราไซคลิน (Tetracyclines) และยากลุ่มคลอแรมเฟนิคอล (Chloramphenicols).....	269
	43. ยากลุ่มแมคโครไลด์ (Macrolides).....	272
	44. ยาด้านแบคทีเรียอื่นๆ รวมทั้งยาด้านการติดเชื้อทางเดินปัสสาวะ (Other antibacterials and urinary tract agents).....	276
	45. ยาด้านเชื้อไมโคแบคทีเรีย หรือยาด้านเชื้อวัณโรค (Antimycobacterials or antituberculosis).....	283
	46. ยาด้านเชื้อรา (Antifungal drugs).....	291
	47. ยาด้านเชื้อไวรัส (Antiviral drugs).....	297
	48. ยาขับพยาธิ (Anthelmintic drugs) ยารักษาโรคมะเร็งตัว (Amoebicidal drugs) ยาด้านเชื้อมาลาเรีย (Antimalarial drugs) และยาด้านการติดเชื้ออื่นๆ (Other antiinfective drugs).....	306
บทที่ 8	ยาด้านมะเร็ง ยากระตุ้นและเพิ่มภูมิคุ้มกัน (Antineoplastics, immunomodulators and immunosuppressive agents).....	316
เรื่องที่	49. ยายับยั้งการเจริญเติบโตของเซลล์มะเร็ง (Cytostatic drugs).....	316
	50. สตรีโมนกับยั้งการเจริญเติบโตของเซลล์มะเร็ง (Cytostatic hormone therapy).....	340
	51. ยาที่ใช้กดภูมิคุ้มกัน (Immunosuppressive agents).....	346
บทที่ 9	ยารักษาโรคผิวหนัง (Dermatologic drugs).....	349
เรื่องที่	52. ยาด้านเชื้อแบคทีเรียใช้เฉพาะที่ (Topical antibacterial drugs).....	350
	53. ยาด้านเชื้อราใช้เฉพาะที่ (Topical antifungal drugs).....	351
บทที่ 10	ยาที่ใช้ในระบบต่อมไร้ท่อ (Endocrinologic drugs).....	355
เรื่องที่	54. ยารักษาเบาหวาน (Antidiabetic drugs).....	356
	55. ไทรอยด์ และยาด้านไทรอยด์ (Thyroid and antithyroid drugs).....	365
	56. ยาคอร์ติโคสเตียรอยด์ใช้รักษาตามระบบ (Systemic corticosteroids).....	369

บทที่ 11 ยาเกี่ยวกับ ตา หู จมูก และคอ

	[Eye, Ear, Nose and Throat (EENT) preparations]	376
เรื่องที่	57. ยาต้านการติดเชื้อสำหรับตา (Ophthalmic anti-infective drugs)	376
	58. ยาต้านเชื้อไวรัสและเชื้อราสำหรับตา (Ophthalmic antiviral and antifungal drugs)	381
	59. ยาหดม่านตาและยาต้านต้อหิน (Miotic and antiglaucoma agents)	383
	60. ยาขยายรูม่านตา และ ยาที่ทำให้กล้ามเนื้อตาเป็นอัมพาต (Mydriatic and Cycloplegic agents)	394
	61. ยาเตาชนิดสเตียรอยด์ (Ophthalmic corticosteroids)	396
	62. ยาชาหยอดตา (Ophthalmic local anesthesia)	398
	63. ยาหยอดหูต้านการติดเชื้อแบคทีเรีย (Otic anti-infective agents)	400
	64. ยาที่กระทำหรือยาหยอดจมูก (Drug acting on the nose)	402
	65. ยารักษาในช่องปากและในคอ (Mouth/Throat Preparation)	405

บทที่ 12 ยารักษาโรกระบบทางเดินปัสสาวะ อวัยวะสืบพันธุ์ และ ฮอโมนเพศ

	(Genitourinary drugs and sex hormones)	407
เรื่องที่	66. ยาต้านการติดเชื้อเกี่ยวกับนรีเวชวิทยา (Gynecologic anti-infective drugs)	408
	67. ฮอโมนใช้ทดแทน (Hormone replacement preparations)	409
	68. ฮอโมนเพศ (Sex hormones)	410
	69. ยาเกี่ยวกับสูติ-นรีเวชวิทยา (Obstetrics-gynecologic drugs)	411
	70. ยารักษาโรกระบบทางเดินปัสสาวะ (Urologic drugs)	413

บทที่ 13 ยาที่มีผลต่อกล้ามเนื้อและกระดูก

	(Drugs acting on musculoskeletal system)	415
เรื่องที่	71. ยาต้านการอักเสบที่ไม่ใช่สเตียรอยด์ และยารักษาโรครูห์มาตอยด์ (Nonsteroidal anti-inflammatory and antirheumatoid drugs)	416
	72. ยารักษาโรคเกาต์ (Antigout preparations)	428
	73. ยาคลายกล้ามเนื้อ (Muscle relaxants)	431
	74. ยาที่มีฤทธิ์ปิดกั้นการสื่อสารประสาทมายังกล้ามเนื้อ (Neuromuscular blocking agents)	433
	75. ยาที่ยับยั้งการดูดซึมกลับของแคลเซียมเข้าสู่กระดูก (Bone calcium regulators)	435
	76. ยาที่มีผลต่อกล้ามเนื้อและกระดูกตัวอื่น (Other Musculoskeletal preparations)	436

หัวข้อ	สารบัญ	ปรบทที่ คู่ในระะ
บทที่ 14	การรักษาทางจิตเวช (Psychotherapeutic drugs)	439
เรื่องที่ 77	ยารักษาโรคจิต (Antipsychotic drugs)	440
78	ยากลายกังวล ยาสงบประสาท และยานอนหลับ (Anxiolytic drugs or antranxieties, sedatives and hypnotic drugs)	448
79	ยารักษาอาการซึมเศร้า (Antidepressants)	458
บทที่ 15	ยาแก้สารพิษ (Antidotes)	463
เรื่องที่ 80	ยาแก้สารพิษ (Antidotes)	464
บทที่ 16	วิตามิน เกลือแร่และแร่ธาตุ (Vitamins, Electrolytes and Minerals)	471
เรื่องที่ 81	วิตามิน เกลือแร่และแร่ธาตุ (Vitamins, Electrolytes and Minerals)	472
บทที่ 17	สมุนไพร (Herbs)	483
เรื่องที่ 82	สมุนไพร (Herbs)	484
บรรณานุกรม		485
ภาคผนวก (Appendix)		499
1.	ภาพการบริหารยาด้วยวิธีต่างๆ	500
2.	ยาที่ผลิตเพื่อจำหน่าย ในโรงพยาบาลศิริราช	504
3.	ขนาดยาและวิธีให้ยาปฏิชีวนะทางหลอดเลือดดำ (ขนาดผู้ใหญ่)	508
บัญชียาหลัก		508
ครุฑนั (Index)		555
คำย่อ (Abbreviation)		615

บทนำ

ผู้ป่วยทางอายุรศาสตร์ หลายถึง ผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาด้วยยาเป็นหลัก โดยแพทย์จะเป็นผู้ตรวจและสั่งการรักษาให้แก่ผู้ป่วย การรักษาดังกล่าวประกอบด้วย การสืบค้นหาเพื่อการวินิจฉัย จากการศึกษาทางห้องปฏิบัติการ การตรวจพิเศษต่างๆ และการรักษาด้วยยา ขณะที่มีอาการผู้ป่วย จะได้รับการรักษาตามอาการและรักษาตามโรคเมื่อแพทย์วินิจฉัยโรคได้แล้ว การรักษาจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับพยาบาล โดยเฉพาะการให้ยาของพยาบาลแก่ผู้ป่วย ต้องอย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพอย่างไร

พยาบาลเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในการเตรียมยา ให้ยาและแนะนำสรรพคุณ ผลข้างเคียงของยาให้แก่ผู้ป่วย ยาเกือบทั้งหมดมีผลข้างเคียงของยา ดังนั้น เมื่อผู้ป่วยได้รับยาก็มักจะได้รับผลข้างเคียงจากยาดังนั้น ซึ่งพยาบาลจะเป็นบุคคลแรกที่พบอาการข้างเคียงเหล่านั้น เพราะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดผู้ป่วยมากที่สุด

ยาเมื่อเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าโดยทางรับประทาน ทางในทางทวารหนัก ทางในทางช่องคลอด สูดดม ทาผิวหนัง ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ หรือฉีดเข้าใต้ผิวหนัง ยกเว้นการฉีดเข้าหลอดเลือดดำซึ่งยาจะต้องดูดซึมจากตำแหน่งที่ให้อาสาณพวงเซลล็ดต่างๆ เข้าไปในกระแสเลือด หลังจากนั้นยาจะได้รับการนำไปยังบริเวณที่ออกฤทธิ์ บริเวณที่มีการเปลี่ยนแปลง ยา บริเวณที่มีการสะสมของยา และบริเวณที่ขับถ่ายยา ยาจะออกฤทธิ์ได้ต่อเมื่อถูกดูดซึมเข้าสู่กระแสเลือดและกระจายไปยังส่วนต่างๆ ของร่างกาย ยาส่วนหนึ่งจึงอยู่ในรูปอิสระ (free) ก็บริเวณเตอร์เฉพาะของมันที่อวัยวะใดอวัยวะหนึ่ง หรือหลายๆ อวัยวะร่วมกัน จึงจะแสดงฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา แต่ถ้าเป็นยาที่ให้โดยผ่านระบบทางเดินอาหาร ยาจะถูกเปลี่ยนแปลงโดยเอนไซม์ต่างๆ ที่ตับ ซึ่งจะมีผลแตกต่างกันไป แล้วแต่ละชนิดของยา บางชนิดอาจหมดฤทธิ์ บางชนิดอาจทำให้เป็นรูปที่ยากฤทธิ์ได้ หรือบางชนิดทำให้มีพิษต่อร่างกาย หลังจากนี้ร่างกายจะพยายามกำจัดยาออกจากร่างกาย โดยทางขับ ไท จนกระทั่งยาในกระแสเลือดลดลงเรื่อยๆ และในที่สุดหมดไปจากร่างกาย เนื่องจากขณะที่ผู้ป่วยได้รับยาเข้าสู่ร่างกาย ยาเปรียบเสมือนสิ่งแปลกปลอมที่เข้าสู่ร่างกาย